

19 ביולי 2020

לכבוד

ח"כים

ח"כ מיקי חיימוביץ

חברי ועדת הפנים והגנת הסביבה

יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה

במייל

שלום רב,

הנדון: אלימות שוטרים באכיפת תקנות החירום בעניין נגיף הקורונה

לקראת הדיון בוועדת הפנים בעניין שבנדון הקבוע ליום 21.7.2020 אנו מתכבדים להגיש לכם את עמדתנו.

1. לאחרונה אנו עדים למספר רב של אירועים שבהם אכיפת החובה לעטות מסיכה במרחב הציבורי בידי המשטרה מסלימה לכדי מעצרים אלימים, פציעתם של אזרחים ושוטרים ופתיחת תיקים פליליים. החיכוך המוגבר בין המשטרה לאזרחים בתקופת הקורונה חשף את הקלות הבלתי נסבלת שבה **שוטרים נוטים לשימוש בכוח מוגזם בהפעלת סמכויותיהם**.
2. ברור, כי מרבית פעולות האכיפה המבוצעות מדי יום בידי המשטרה אינן מסלימות לכדי אירועים אלימים מסוג זה אולם הצטברות המקרים מלמדת על תופעה חמורה שמחייבת התייחסות ומענה.
3. להלן פירוט של חלק מהסיבות לקיומה של תופעת אלימות השוטרים בכלל ובתקופת הקורונה בפרט:

אכיפת תקנות הקורונה בידי שוטרים – בלתי מידתית

4. אי עטיית מסיכה במרחב הציבורי, כמו גם הוראות אחרות (בידוד בית, שמירת מרחק וכיו), אינה עבירה פלילית רגילה שראוי לאכוף אותה בכלים ובסמכויות המשטרתיים. אופייה של העבירה מחייב כי הטיפול בה ייעשה בידי גורמים "אזרחיים" מתחום הבריאות, דהיינו פקחי משרד הבריאות.
5. הטיפול בעבירה זו בידי שוטרים המגיעים כשעל גופם אזיקים, אקדח טייזר ושלל סמכויות להפעלת כח שקולה לניסיון להרוג זבוב בפטיש 4 טון. האינטראקציה בין האזרח לשוטר במקרים אלו מייצרת באופן מובנה אכיפה בלתי מידתית שמעוררת התנגדות וזעם מצד האזרחים.
6. לא זו בלבד שהתוצאה של הפקדת האחריות לאכיפת עבירה זו בידי המשטרה היא פגיעה בזכויות הפרט והפללה של אזרחים נורמטיביים, אלא שהדבר פוגע באופן קשה באמון הציבור במשטרה וכתוצאה מכך בתפקוד המשטרה.
7. החשש שמא העברת האחריות לידי פקחים תפחית את ההרתעה כלפי הציבור ותמנע אכיפה אפקטיבית של העבירות, אינו מבוסס. חשש זה קיים ביחס לאינספור עבירות חשובות שאכיפתן מבוצעת בידי פקחים של משרד הבריאות, המשרד להגנת הסביבה, הרשויות המקומיות וכו'. כפי שאכיפת עבירות

אחרות מבוצעת בידי פקחים ללא טייזר או סמכויות מעצר, כך גם אכיפת החובה לעטות מסיכה במרחב הציבורי יכולה להתבצע ביעילות בידי פקחים.

[לפירוט בעניין זה](#)

מח"ש והדין המשמעתי – העדר הרתעה

8. אזלת היד של מח"ש בטיפול בעבירות שימוש בכח עולה בבירור מהנתונים: **למעלה מ-80% מהתלונות שמוגשות למח"ש בגין אלימות שוטרים כלל לא נחקרות**. בנוסף, אלפי מקרים נוספים מופנים למח"ש מהמשטרה (כאשר חשוד מתלונן במהלך חקירתו על אלימות כלפיו) ותלונות אלה המכונות "חומריים משטריים" כלל לא נבדקות ואף לא מוצגות בנתונים הסטטיסטיים של מח"ש, למרות ביקורת בעניין זה בדו"ח מבקר המדינה משנת 2017 ("הטיפול המערכתי בעבירות שוטרים").
9. אחוז כתבי האישום שמוגשים נגד שוטרים בגין שימוש בכוח הוא מזערי ועומד על בין 0.6% ל-3% מבין התלונות המוגשות למח"ש.
10. גם הדין המשמעתי, שאמור לטפל בכל אותם מקרים של שימוש בלתי ראוי בכוח שאינו מגיע לרף הפלילי, אינו נותן מענה מספק לתופעה זו. מדי שנה עומדים לדין משמעתי **לכל היותר כ-20 שוטרים** בגין שימוש בכוח ותוצאות ההליכים אינן מרתיעות מספיק (לכל היותר נזיפה חמורה והורדה של חודשים בודדים בדרגה).

העדר טיפול מערכתי באלימות שוטרים

11. משטרת ישראל מסרבת לראות את התמונה המלאה ולהכיר בכך שקיימת תופעה של אלימות שוטרים בעיקר כלפי אוכלוסיות מוחלשות בישראל המחייבת טיפול מערכתי. פניות חוזרות ונשנות בנושא זה של האגודה לזכויות האזרח כמו גם של ארגונים רבים אחרים נתקלות בדרך כלל בהדיפה של הטענות וחוסר נכונות לקחת אחריות ולהוביל מהלכים מערכתיים.
12. כך, לדוגמה, ביום 27.4.2020 פנינו יחד עם הוועד נגד עינויים לשר לביטחון פנים בעניין [אירועי אלימות משטרה בתברה החרדית](#) במסגרת אכיפת הוראות הבידוד והריחוק. בפנייתנו פירטנו מספר אירועים שתועדו והגיעו לידינו וביקשנו כי האירועים יתחקרו וכן ייפסק השימוש הבלתי חוקי באלות וברימוני הלם. פנייתנו הועברה ליועמ"ש מחוז ירושלים במשטרה ונענינו, כי לצורך הטיפול בפנייה נדרש ייפוי כח של המעורבים באירועים. עד היום לא התקבל מענה לגופו של עניין.

פרופיילינג בהפעלת סמכויות שוטרים

13. שורה ארוכה של אירועים שהתרחשו בשנים האחרונות מלמדת ששוטרים נוטים להפעיל אלימות מיותרת או מוגזמת כלפי אנשים המשתייכים לקבוצות מיעוט: ערבים, אתיופים, מזרחים, חרדים ואנשים עם מוגבלות.
14. הטיות וסטרייטיפים כלפי אוכלוסיות מיעוט קיימים בקרב אנשים בכלל ובקרב שוטרים בפרט. מחקרים אקדמיים מדעיים מראים, כי אנשים נוטים לשפוט אחרים על פי מאפייני הקבוצה שאליה הם משתייכים ומושפעים מדעות קדומות ומהעדפות פסיכולוגיות וחברתיות כלפי קבוצות מסוימות. ייחוס מסוכנות לאדם בשל השתייכותו לקבוצת אוכלוסייה מסוימת (פרופיילינג) אינה תופעה ייחודית לישראל אלא מאתגרת רשויות אכיפת חוק ברחבי העולם.
15. בעוד במרבית המדינות הדמוקרטיות נעשים מזה שנים מאמצים להיאבק בתופעה זו, נראה כי המשרד לביטחון פנים ומשטרת ישראל נותרו הרחק מאחור. השילוב בין קיומן של דעות קדומות והטיות לבין

הכוח הרב הנתון בידי המשטרה מחייב לפעול באופן נחרץ ובלתי מתפשר כדי לשרש אותן ולמנוע את השפעתן על שיקול הדעת של השוטר בשטח.

סיכום

16. לסיכום, תופעת אלימות השוטרים קיבלה בתקופה האחרונה ביטוי מוגבר נוכח החיכוך הנרחב של המשטרה עם אזרחים בעקבות הרחבת סמכויות המשטרה לאכוף את עבירות הקורונה. לא מדובר בתופעה חדשה אלא בבעיה מערכתית שמחייבת טיפול מערכתי.

- ראשית, על המשטרה להכיר בכך שמדובר בתופעה המחייבת טיפול מערכתי ולא ניתן להתמודד איתה באמצעות תחקיר נקודתי של המקרה הבודד.
- שנית, ראוי למנות ועדה בין משרדית (בדומה לוועדת פלמור) שתבחן את הנושא ותגבש הצעות לפעולה.
- שלישית, יש לגבש תכנית פעולה ארצית למיגור אלימות השוטרים הכוללת: הצבת יעדים מדידים להפחתת אלימות השוטרים ברמת השוטר/תחנה/מרחב; בקרה ופיקוח על הטיפול הפלילי (מח"ש), המשמעת והפיקודי בעבירות אלימות שוטרים; שקיפות ופילוח נתונים.

בברכה,

דבי גילד-חיו, עו"ד

אן סוצ'יו, עו"ד